

Česko-slovenský projekt Záložka do knihy spája školy

Autor: Mgr. Pavlína Lišovská , Mgr. Rozália Cenigová

Číslo: roč. 3, č. 4/2017

Rubrika: Inspirujeme se

Klíčová slova:

knihovny, projekty, dětské čtenářství, děti, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, slovenská dětská literatura, základní školy, mateřské školy, mezinárodní soutěž, Slovenská pedagogická knižnica

Projekt Záložka do knihy spojuje školy již probíhá osmým rokem. Každoročně je zvoleno téma, jež je ústředním motivem projektového snažení dětí, jež v jeho duchu tvoř záložky pro své zahraniční kamarády. O přínosech, myšlenkách a cílech projektu pojednává tento článek.

Úvod

Česko-slovenský projekt *Záložka do knihy spája školy* vznikol v roku 2009. K jeho vytvoreniu inšpirovalo Slovenskú pedagogickú knižnicu vyhlásenie prezidenta International Association of School Librarianship Jamesa Henriho, ktorý v roku 2008 pri príležitosti 10. výročia International School Library Day vyhlásil mesiac október za International School Library Month. Slovenská pedagogická knižnica sa preto rozhodla vytvoriť konkrétny projekt, ktorý by slúžil nielen na zvyšovanie čitateľskej kultúry žiakov a na spestrenie vyučovania literatúry počas celého mesiaca október, ale ktorý by zároveň podľa slobodného rozhodnutia umožňoval školským knižniciam, respektíve základným školám a osemročným gymnáziám organizovať rozmanité vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia a využívať pri nich rôzne formy a metódy individuálnej alebo kolektívnej práce s knihou. Ako základný spojovací nástroj celého projektu zvolila záložku do knihy. A kvôli atraktivnosti projektu a „zrozumiteľnému“ jazyku sa rozhodla spojiť slovenské školy spolu s českými školami. Prvým partnerom za Českú republiku bolo Národní pedagogické múzeum a knižnica J. A. Komenského v Prahe. Od roku 2016 je to **Knihovna Jiřího Mahena v Brne**.

PRIEBEH ČESKO-SLOVENSKEHO PROJEKTU

Školy, ktoré sa chcú zúčastniť česko-slovenského projektu, sú povinné najskôr vyplniť elektronickú prihlášku, ktorá je zverejnená na webových sídlach oboch spolupracujúcich inštitúcií. V prípade, že si slovenská škola alebo česká škola vopred samostatne dohodne výmenu záložiek s konkrétnou partnerskou školou, uvedie jej názov a sídlo školy v elektronickej prihláške. Prihlášky sa prijímajú do vopred stanoveného septembrového termínu v danom kalendárnom roku. Na základe prihlášok Slovenská pedagogická knižnica s prihliadnutím na druh a typ školy a takisto aj na počet prihlásených žiakov vytvára z českých škôl a slovenských škôl partnerské dvojice. Počas všetkých doterajších ročníkov česko-slovenského projektu z nedostatku prihlásených českých škôl vytvárala aj slovensko-slovenské partnerské dvojice. Následne všetkým prihláseným školám zasiela kontaktné adresy pridelených partnerských škôl a podrobné doplňujúce informácie o priebehu realizácie

projektu. Vždy ich informuje, že vzájomné zasielanie záložiek a ďalšie prípadne kontakty budú len v ich pôsobnosti.

Česko-slovenský projekt **začal 1. októbrom a končil 31. októbrom** v danom kalendárnom roku. Koncom októbra Slovenská pedagogická knižnica i Knižnica Jiřího Mahena posielajú podakovanie všetkým zúčastneným školám a vyzývajú ich k dobrovoľnému zaslaniu informácií o priebehu celého česko-slovenského projektu a pripojení fotografií z priebehu výroby záložiek alebo fotografií najkrajších záložiek. Záverečné vyhodnotenie česko-slovenského projektu býva vždy zverejnené 30. novembra daného kalendárneho rokuna webových sídlach oboch spoluorganizujúcich inštitúcií (www.kjm.cz a www.spgk.sk).

Aktivity česko-slovenského projektu

Žiaci vyrábajú záložky rôznych tvarov a s využitím rozmanitých techník na motívy vyhlásenej témy v danom kalendárnom roku počas vyučovacích hodín (napr. na hodinách výtvarnej výchovy, slovenského jazyka a literatúry, čítania) alebo na triednických hodinách, v školskom klube detí, v rámci krúžkovej činnosti či tvorivých dielní alebo doma s pomocou rodičov a starších súrodencov. Len pre zaujímavosť uvádzame, že od roku 2013 sa každoročne mení téma česko-slovenského projektu. Doteraz boli vyhlásené tieto témy: **Namaluj mi svojho obľúbeného literárneho hrdinu** (2013), **Moja obľúbená kniha** (2014), **Múdrosť ukrytá v knihách** (2015), **Čítam, čítaš, čítame** (2016), **Tajuplný svet knižných príbehov** (2017). Inšpirácie na svoju záložku hľadajú žiaci prevažne v knihách, časopisoch, vo svojom okolí alebo aj na internete. Pri ich výrobe používajú rôzne techniky (napr. kreslenie, lepenie, vyšívanie, štrikovanie, háčkovanie, paličkovanie, batikovanie, voskovanie) a pomôcky (napr. farebné papiere, pastelky, fixky, vodové farby, farby na sklo, koráliky, gombíky, bavlnky). Okrem klasických obdĺžnikových záložiek vyrábajú aj netradičné ceruzkové, paličkové, v tvare zvierat, vtáčat a iné. Kvôli pevnosti najčastejšie záložky zalisujú do fólie.

Mladší slovenskí žiaci najčastejšie na záložky maľujú alebo kreslia Janka Hraška, Červenú Čiapočku, Maľka a Kubka, Ferda Mravca, Psíka a mačičku, Mach a Šebestovú. Naopak mladší čeští žáci ztvárňovali najčastejšie pohádkové a večerníčkové postavy, zvierátka, doporučovali své obľúbené knižky. Obľíbenými výtvarnými technikami bolo malovanie a kresba jako základ, někteří volili origami skládanky. Starší slovenskí žiaci zase Pipi Dlhú Pančuchu, Jánošíka, Harryho Pottera a Malého princa. Starší čeští žáci najčastejšie záložky malovali, ale objavovali se také techniky práce s látkou, lavírovaná kresba apod. Motivy velmi často abstraktního rázu, ale objavovali se také obrázky čtoucích osob či knih atd. Žiaci z 1. stupňa na zadnú stranu záložiek často píšú svoje poštové adresy. Žiaci z 2. stupňa a mladší gymnazisti najčastejšie na zadnú stranu záložiek uvádzajú svoje elektronické adresy, adresy na Facebook alebo Pokec, citáty, veršičky. Čeští žáci mj. psali na zadní stranu záložek také často doporučení na zajímavý titul, který právě četli nebo aktuálně čtou. Výroba záložiek býva často doplnená rôznorodými akciami, ako sú napríklad čitateľské kvízy, žiacke besedy o prečítaných knihách, rozprávanie o obľúbených literárnych hrdinov, besedy so spisovateľmi, čítanie rozprávok, dobrodružných príbehov, poviedok o láske, cestopisov či dievčenských románov žiakmi alebo učiteľmi. Nechýbajú ani relácie v školských rozhlasoch o realizovanom projekte a pridelenej partnerskej škole. Niektorí žiaci na hodinách informatiky alebo slovenského jazyka a literatúry píšú maily svojim kamarátom z partnerskej školy, iní zase na hodinách slohu píšú klasické listy o sebe a škole alebo s pomocou učiteľov pripravujú powerpointové prezentácie alebo cédečka s informáciami a fotografiami o svojej obci, o svojom meste alebo o svojej škole, ktoré potom pošlú svojej partnerskej škole.

Stáva sa už zvykom, že žiaci vyrábajú aj záložky pre ich učiteľov, pre svoju školskú knižnicu, na predaj na vianočnom bazáre alebo pre budúcich prváčikov, ktorým sú darované pri ich zápise do školy. V triedach, na chodbách škôl alebo v školských knižniciach žiaci robia nástenky alebo výstavky

z darovaných záložiek, poprípade s pomocou triednych učiteľov organizujú súťaže o najkrajšiu záložku. Ďalej na webových sídlach svojich škôl uverejňujú fotografie s najkrajšími záložkami alebo články o priebehu česko-slovenského projektu vo svojich školských časopisoch. Väčšina škôl do balíka so záložkami dáva darčkové predmety, školské časopisy, ročenky škôl, cédečka s ľudovými pesničkami alebo so školskými speváckymi súbormi, rozprávkové knihy, publikácie od regionálnych autorov, propagačné materiály o škole alebo o obci či o meste, rôzne suvenírové predmety (napr. perá, tričká, hrnčeky), sladkosti. Niektoré slovenské školy a české školy si na základe vzájomnej dohody vymenia záložky a rôzne darčkové predmety pri osobnej návšteve zástupcov škôl. Dokonca sa vždy viaceré partnerské školy spolu dohodnú, že zostanú v priateľskom kontakte a budú udržiavať svoje priateľstvo rôznymi aktivitami. Napríklad pošlú si vianočné pohľadnice, dohodnú si spoločný výlet či sa zúčastnia ako hostia niektorých významných školských alebo regionálnych slávností.

NAJZAUJÍMAVEJŠIE PRÍKLADY ČESKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE

Na ilustráciu uvádzame niektoré najzaujímavejšie príklady česko-slovenskej spolupráce v rámci zrealizovaných siedmich ročníkoch česko-slovenského projektu:

- Slovenská **Základná škola zo Stankovian** od roku 2013 zostala v priateľskom kontakte spolu s českou partnerskou školou **Základnou školou s materskou školou z Nového Kostela**. Vzájomne si odvtedy posielajú správy i fotografie zo svojich školských akcií. Žiaci si dopisujú a vymieňajú si obrázky, pohľadnice k Vianociam, k Veľkej noci. Dokonca si cez jedny Vianoce navzájom vymenili aj knihy s najznámejšími českými a slovenskými rozprávkami.
- **Základná škola G. Bethlena z Nových Zámkov** prijala osobnú návštevu štvorčlennej delegácie, ktorú tvorili dvaja učitelia z **družobnej školy z Tábora** a dvaja členovia z **mestského zastupiteľstva**. Spoločne sa dohodli na ďalšej akcii a k dvojstému výročiu narodenia K. J. Erbena pripravili spoločnú výstavu literárnej a výtvarnej tvorivosti žiakov v oboch mestách s podporou ich mestských úradov.
- Žiaci zo **Základnej školy na Benkovej ulici v Nitre** si okrem najznámejších rozprávok od českých spisovateľov prečítali aj slovenské najznámejšie detské knihy, aby sa ich českí kamaráti mohli inšpirovať slovenskými literárnymi hrdinami. Pri darovaných „českých“ záložkách zase naopak nitrianski žiaci hádali podľa nakresleného literárneho hrdinu na záložke názov knihy.
- Slovenská **Základná škola na ulici Komenského v Bánovciach nad Bebravou** a česká **Základná škola Juh v Mariánskych Láznach** si rozdávanie záložiek a čítanie klasických papierových listov žiakmi v jednotlivých triedach sprístupnili prostredníctvom videí. Pričom videá českých učiteľov boli umiestnené aj na internetovom portáli www.youtube.com. Videá slovenských učiteľov boli zase sprístupnené na webovom sídle školy.
- **Základná škola s materskou školou J. A. Komenského v Lednici** najskôr zorganizovala celoškolské podujatie pod názvom *Dneska prečítajme knižky z Česka*, v rámci ktorého sa žiaci oboznámili s tvorbou najznámejších českých autorov, ako sú Božena Němcová, Josef Čapek, Miloš Macourek a ďalší. Okrem krásnych rozprávok, povestí a príbehov žiaci spoznávali aj „úskalia“ českého jazyka formou prekladu a hľadania významu českých slov. Podobné podujatie zrealizovala aj ich **česká partnerská škola v Blížkoviciach**.
- **Základná škola Júlie Bilčíkovej v Budkovciach** spojila výmenu záložiek s divadelnou prehliadkou, ktorú organizovala pod názvom *Wiczmandyho slovo* v rámci projektu *História kráča s nami*. Divadelnej prehliadky sa zúčastnili aj vybraní žiaci a učitelia z **českej partnerskej školy z Koryčan**.
- **Základná škola s materskou školou v Krušetnici** v rámci projektu pripravila reláciu do školského rozhlasu o česko-slovenskom projekte a o českej partnerskej škole **Základnej škole Preboštov**, nástenku s mapami oboch krajín a s vyznačením sídiel oboch škôl, tabuľku, do ktorej žiaci zapracovali základné informácie o oboch obciach (napr. krajina, kraj, okres, rok

založenia obce, počet obyvateľov, nadmorská výška, pohorie) a taktiež zaujímavosti o oboch školách.

- **Základná škola nár. um. L. Podjavorinskej s materskou školou v Bzinciach pod Javorinou** kvôli prehĺbeniu priateľstva a rozšíreniu foriem spolupráce prizvala do česko-slovenského projektu svoju partnerskú školu z programu Európskej únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu mládeže a športu ERASMUS+. Záložky zase vyrobila pre triedu z jeho programu zameraného na podporu využívania moderných informačných a komunikačných technológií za účelom partnerstiev európskych eTwinning. Záložky z Českej republiky osobne priniesol riaditeľ Základnej školy Václava Havla z Poděbrad, ktorý sa na ich škole zúčastnil mobility v rámci ERASMUS +.
- **Základná škola z Hôrok** sa dohodla so svojou českou partnerskou školou, že svoje priateľstvo začaté výmenou záložiek budú ďalej upevňovať ďalšími aktivitami, ako napríklad písaním klasických žiackych listov či výmenou vianočných pozdravov.
- **Základná škola s materskou školou v Rudníku** si so svojou českou partnerskou školou **Základnou školou z Chotušíc** vymenili nielen záložky, ale aj základné informácie o školských vzdelávacích programoch, o materiálnom vybavení škôl a zázemí žiakov. Obe školy si navzájom poslali písomné pozvanie na osobnú návštevu svojej školy.
- **Základná škola v Trenčianskej Teplej** pri príležitosti 45. výročia založenia školy pozvala na svoju oslavu okrem zástupcov obce, zástupcov samosprávneho kraja a poslancov Národnej rady Slovenskej republiky aj českých pedagógov a žiakov z partnerskej školy v Uherskom Ostrohu.
- Naše školička se pravidelne účastní uvedeného projektu s radostí. Děti vyrábí záložky s láskou i s napětím, kdo asi bude obdarován právě jejich výtvořem v cizí zemi. Vždy je v jejich záložce ukryto a posláno i kousek štěstí a lásky. **Tamara Kalábová, ZŠ a MŠ Viničné Šumice 42.**
- V letošním roce jsme se již potřetí zúčastnili projektu Záložka do knihy spojuje školy. V tomto duchu jsme tentokrát vyráběli záložky nejen pro partnerskou školu z Banské Bystrice, ale také pro seniory v jejich domově v Liberci. Děti z 1. - 6. tříd vyráběly záložky s chutí a nadšením jim vlastním, moc se jim povedly. Doufáme, že udělaly stejnou radost jako ty slovenské nám. Partnerské škole jsme poslali také krátkou prezentaci o naší škole, děti napsaly dopis o Liberci. **Olga Blažková, Základní škola U Soudu v Liberci.**
- Na tomto projektu jsem jako vášnivý čtenář pracoval s radostí a motivovat děti bylo pro mne také jednodušší. Spolupráce a komunikace s paní Janou Pitoňakovou ze školy ZŠ s MŠ sv. Cyrila a Metoda, Stará Lúbovňa, byla perfektní. Děti ze Slovenska nám poslaly nádherné záložky různých tvarů a technik. Dětem se nejvíce líbí, že je každá jiná, tím pádem taková osobní. My jsme k tématu přistoupili jinak a poslali jsme jim všechny záložky stejně velké a jednou technikou (vodové barvy doplněné fixy a zalaminované). Shodou okolností právě zařídíme novou dětskou knihovnu na naší škole, tak se to bude dětem opravdu hodit. Dále musím říct, že jsme se inspirovali samotnými záložkami a máme v plánu po novém roce vyzdobit zdi nové dětské knihovny malbami starších žáků ve tvaru obrovských záložek do knihy s různými barevnými motivy. PS: I já jsem si po X letech s radostí udělal, spolu s našimi dětmi, jednu záložku do knihy pro sebe. **Josef Gerda, Základní a Mateřská škola Staré Město.**
- Naší škole byla přidělena slovenská škola v Horkach. Výběr školy byl vhodně zvolen, neboť se jedná o školu s přibližně stejným počtem žáků a venkovským prostředím jako je naše škola. Spolupráce byla výborná, záložky byly krásné a žáci obou škol si vzájemně vyměnili nejen záložky, ale napsali si i několik dopisů. Došlo i k výměně informací o obou školách a zaslání prospektů a upomínkových předmětů. V naší škole jsme uspořádali vernisáž ze záložek a upomínkových předmětů, připomněli jsme si krátce něco ze slovenské historie a ukázali žákům na mapě, kde se partnerská škola nachází. Rádi se tohoto projektu zúčastníme i v příštím roce. **Jana Bubeníková, Základní škola a Mateřská škola Strupčice.**
- Především chci moc ocenit práci koordinátorů tohoto prospěšného projektu! Děti si z něj odnáší nejenom krásné záložky z tak vzdáleného kraje, ale i zkušenosti, mnoho informací o

školním životě dětí na Slovensku, který je tak podobný našemu školnímu životu! A především zkušenost spolupráce a dobré vůle pro někoho něco udělat, jen tak, pro radost! **Romana Veselá, Základní škola a Mateřská škola Budkov.**

Přínos česko-slovenského projektu

Je potřebné povedať, že výmena záložiek predovšetkým prispieva k nadviazaniu nových priateľských kontaktov medzi českými i slovenskými partnerskými školami a otvára im ďalšie možnosti spolupráce na medzinárodnej úrovni. Ďalej u žiakov podporuje rozvoj ich kreativity, fantázie, manuálnej zručnosti, zušľachťuje ich morálne hodnoty, zábavnou formou ich priťahuje ku knihám a prehľbuje ich vzťah k čítaniu. Rovnako výmena záložiek podporuje vzájomné poznávanie českých a slovenských spisovateľov prostredníctvom odporúčaných obľúbených kníh samotnými žiakmi a ich motiváciou prečítať si práve tie kamarátove. Zároveň umožňuje, aby vášniví čitatelia z radov žiakov strhli k čítaniu aj „nečitateľov“ a aby mohli vyniknúť aj žiaci, ktorí nie sú intelektuálne nadaní, žiaci s mentálnym postihnutím, žiaci pochádzajúcich zo sociálne alebo jazykovo znevýhodneného prostredia, ktorí mimo školy nemajú prístup k čítaniu kníh, ale ktorí sú pri výrobe záložiek veľmi manuálne zruční a radi sa stávajú poslami priateľstva a dobrosrdečnosti.

Do ôsmich česko-slovenských projektov sa zapojilo 5 906 českých a slovenských škôl s celkovým počtom 713 575 žiakov. V letošním ročníku projektu je zapojeno 1 134 škol (z toho 337 českých a 797 slovenských) o celkovém počtu 138 248 žáků (z toho 37 073 žáků z ČR a 101 175 žáků ze Slovenské republiky). Vyhodnotenie projektu je již zverejnené na webovom portáli Slovenskej pedagogickej knižnice.

Citace

CENIGOVÁ, Rozália, LIŠOVSKÁ, Pavlína. Česko-slovenský projekt Záložka do knihy spája školy. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. roč. 3, č. 4/2017 [cit. 2017-12-06].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/zalozka.
ISSN 2336-727X.